

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2022. október 17.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

minden vizsgázó számára

2022. október 17. 8:00

I. SZÖVEGÉRTÉS ÉS ÉRVELÉS VAGY GYAKORLATI SZÖVEGALKOTÁS

Időtartam: 90 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI HIVATAL

Fontos tudnivalók

90 perc áll rendelkezésére ahhoz, hogy megoldja a **szövegértési feladatsort** és megírja az egyik rövid **fogalmazási feladatot**. Ügyeljen arra, hogy idejét arányosan ossza meg a szövegértés és a fogalmazás között (például 60 perc – 30 perc)!

Ha a megoldott feladatokban javítani akar, akkor a javítani kívánt szót (szavakat) húzza át, a helyesnek vélt szót (szavakat) pedig írja le újra!

Szövegértés

Olvassa el figyelmesen a szöveget, majd a kérdéseket!

Válaszait gondos mérlegelés után írja le! Egyértelműen és szabatosan fogalmazzon!

Ha javít, egyértelműen tegye!

Ügyeljen a helyesírásra! Ha bizonytalan, használjon helyesírási szótárt!

Érvelés vagy Gyakorlati szövegalkotás

A két feladat közül az egyiket kell megoldania!

Ha munka közben mégis elkezd egy másik feladatot is, az előzőt húzza át!

A kifejtésben vegye figyelembe a feladatban adott szempontokat!

Bátran fogalmazzon meg önálló véleményt, ahol azt kéri a feladat!

Írását gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan!

Jegyzeteket, fogalmazványt, vázlatot készíthet, de ügyeljen arra, hogy azok elváljanak a kész fogalmazástól! (Húzza át a vázlatot, fogalmazványt!)

Fogalmazása 120–200 szó terjedelmű legyen!

Eredményes munkát kívánunk!

Szövegértés

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!

Bizonyos feladatok végén zárójelben adjuk meg a megoldást segítő szövegrészlet(ek) számát.

A turul szerepe az ősi magyar hitvilágban

(Elhangzott a Turulmadarak a Kárpát-medencében című kiállítás megnyitó ünnepségén)

(1) A turul a magyar eredetmondák mitológiai madara, a csodaszarvas mellett egyik totemállatunk. Úgy is mondhatjuk [...], a turul a magyarok ősi pogány hitvilágának emléke, az égi hatalom és az uralkodói fensőbbiség megtestesítője. E titokzatos madár a mai napig szorosan kötődik hozzánk, bár igazából azt sem tudjuk pontosan, mely állatról van szó.

(2) Egyes elképzelések szerint a mondai turul az élővilágban egy nagy testű sólyommal, talán az altáji havasi sólyommal, a kerecsensólyommal, a szirti sassal, a szakállas keselyűvel vagy a fakó keselyűvel azonosítható. A sólymok nem nagy testű, de annál bátrabb, gyorsabb és erősebb ragadozó madarak, míg a szirti sas és a keselyűk szárnya meghaladja a két és fél méteres fesztávolságot is. Miért éppen ragadozó madár lett a pusztai népek szent állata? Mert a nomádokhoz hasonlít – kevésbé helyhez kötött, mint például a medve vagy az oroszlán. Emellett a bátorsága, égbe törése által az Isten küldötte is lehetett. A turul volt az eszményi, a hibátlan, a győzhetetlen, vagyis az isteni.

(3) A turul szó török eredetű (a csagatáj togrul vagy turgul vadászsólymot jelent). Az ősi magyar nyelv három szót ismert a sólymok különböző fajtáira: a kerecsen, a zongor (ebből származtatható a Zsombor név is) és a turul szavakat; az ősi, a használatból kiveszett túrul szót 19. század eleji költőink hozták újra használatba turul alakban. Teljes bizonyossággal nem dönthető el, hogy a turul valójában sas vagy sólyom, esetleg keselyű; a mítoszok értelmezése alapján egyesek szerint sasról van szó; a nyelvi bizonyítékok a sólyom jelentés mellett szólnak. A millenniumi turulmadarak mintájául pedig leggyakrabban az a fakó keselyű szolgált, amelynek preparált példányát ma is megismerhetjük a budapesti Természettudományi Múzeumban – kiterjesztett szárnyal, az emlékműveken látható pózban, csak éppen kard nincs a csőrében. Egyes kutatók szerint a turul egy Altaj-hegységben őshonos madár volt, amely vándorsólymászok által került Perzsiába, Turkesztánba, majd a többi – nyugati – országba is. Köztudott, hogy a solymászat és a sassal való vadászat a belső-ázsiai eredetű és a sztyeppei népek egyik vadászati módja volt. Nem volt ez másként a magyaroknál sem. Sólyommal és sassal nemcsak galambra, nyúlra, de nagyobb vadakra, akár szarvasra vagy farkasra is vadásztak. Igaz, az effajta mulatság inkább az előkelők kiváltsága volt. A solymászat népszerűségét nyelvünk is bizonyítja. Hét régi vadászmadár nevünk, a sólyom, ölyv, turul, torontál, bese, zongor és karvaly mind török eredetű. [...]

(4) A turul rendkívül fontos szerepet játszik az ősi magyar hitvilágban. Legendáink kétszer is említik a turult népünk sorsát meghatározó szerepben. A turul első ízben Álmos fejedelem születésével kapcsolatosan tűnik fel.

Anonymusnál olvashatjuk: „A nyolcszázttizenkilencedik esztendőben Ügyek [...] nagyon sok idő múltán Magóg király nemzetségéből vezére volt Szkítiának, aki feleségül vette Dentumogyerben Önedbelia vezérének Emese nevű lányát. Ettől fia született, aki az Álmos nevet kapta. Azonban isteni csodás eset miatt nevezték el Álmosnak, mert teherben levő anyjának álmában isteni látomás jelent meg héja-forma madár képében, és mintegy reá szállva teherbe ejtette őt. Egyszermind úgy tetszett neki, hogy méhéből forrás fakad, és ágyékából dicső királyok származnak, ámde nem a saját földjükön sokasodnak el.” [...]

(5) A turul később is feltűnik, többek között a magyar népmesék hőseként. Egyik ősi magyar népmesénk hőse egy „isteni madár”, amely kiszabadítja a Napot, feleséget is szerez magának és a mese végén király lesz. Vagy gondoljunk csak a *Fehérlófia* embert magasba röpítő, segítő

madarára, akit repülés közben folyamatosan etetni és itatni kell. A különböző világszintek közötti utazás az ősi hitvilágunk bizonyítéka.

(6) Egy újabb keletű monda a turulmadarat II. Rákóczi Ferenc fejedelemhez és a tiszaujlaki turulos emlékműhöz kapcsolja. Keresztyén Balázs mondagyűjteménye, illetve Király Benedek Lőrinc egyik meséje is leírja a történetet, melynek lényege a következő: a Tiszaujlak határában vívott csata során az ellenség kiverte Rákóczi kezéből a kardot. Szorongatott helyzetéből a nagyságos fejedelmet őrző madara mentette ki. A váratlanul lecsapó turul csőrében kardot hozott Rákóczinak, karmaival pedig a labancokat marcangolta. Ennek emlékére állították a szobrot a Tisza partján.

(7) Engedjék meg, hogy pár szót szóljak a turul képzőművészeti ábrázolásairól!

A kora középkorban a hunok, avarok és magyarok kedvelt díszítőmotívuma a turul, erről több régészeti lelet tanúskodik. Közülük az egyik legszebb a rakamazi honfoglalás kori aranyozott ezüst hajfonatkorong. Ezen a kiterjesztett szárnyú turul két kisebb madarat tart a karmaiban. Ezek vagy a fiókái, vagy a zsákmányállatai lehetnek. A nagyszentmiklósi aranykincs egyik edényén látható hatalmas madár pedig egy emberi alakot emel a magasba. Egyes kutatók ebben az „égberagadási” jelenetben Emese álmának ábrázolását látják, mások szerint a madár a társai által az alvilágban hagyott hőst segíti vissza az emberek világába.

(8) A turul ugyanakkor a magyarság első – címerszerűen használt – szimbóluma, korai címereink egyik szereplője is. Kézai Simon és Kálti Márk krónikái szerint Attilától Géza fejedelem idejéig a koronás fejű turul volt a magyarság hadi jelvénye. Sőt, a *Képes Krónika* miniatúráin többször feltűnik a pajzsra vagy zászlóra festett turulmadaras címer, ahol a madár mindig fekete, a háttér pedig vörös. A pogány valláshoz való kötődése miatt a középkorban egy időre eltűnnek a turulábrázolások, csak a 14. században jelennek meg újra krónikáinkban. A turullal később is találkozunk faragásokon, népi hímzéseken és másutt. A jelenleg forgalomban lévő ötvenforintos érmén a kerecsensólyom domborművű képe található. A turulmadár szerepel a Magyar Honvédség és a Nemzetbiztonsági Hivatal jelvényén is. A középkori ábrázolásoktól eltérően a modern kori turulokat általában kiterjesztett szárnyakkal, csőrükben karddal ábrázolják.

(9) Alighanem a leggyakrabban szobrokon találkozhatunk a turulmadár megjelenítésével. Ezek többségét a 19. század végén és a 20. század elején állították, amikor újra kultusza lett a nemzeti öntudatnak. 1896-ban, a millenniumi ünnepek alkalmával hét helyen állítottak emlékművet a Wekerle-kormány megbízására: Dévény, Nyitra, Munkács, Brassó, Pannonhalma, Zimony és Pusztaszer helységeiben – ebből csak Pusztaszer és Pannonhalma található a mai országhatárokon belül. A hét emlékműből három esetében: a nyitrai, a munkácsin és a zimonyin volt turulszobor. [...] E hét emlékműből ma már csak a pusztaszeri áll.

(10) A fenti hét, kormányzati kezdeményezésre felállított emlékművön kívül a Monarchia utolsó két évtizedében még számos turulszobor épült helyi kezdeményezésre. Mind közül a legnagyobb a tatabányai (bánhidai) emlékmű, amelynek felállításáról 1896-ban Komárom vármegye közönsége döntött, ám pénzhiány miatt csak 1907-ben avathatták fel. Donáth Gyula szobrászművész készítette a 15 méteres szárnyfesztávolságú, kiterjesztett szárnyú bronzmadarat, karmai közt karddal, fején a stilizált aranyozott Szent Koronával. Ez Európa legnagyobb madárábrázolása.

A feladathoz igazított, szerkesztett szöveg.

Forrás:

Kész Barnabás történész

Elhangzott a Turulmadarak a Kárpát-medencében című kiállítás megnyitó ünnepségén Beregszászon 2011. október 21-én

<https://felvidek.ma/2012/02/a-turul-szerepe-az-osi-magyar-hitvilagban/> Utolsó letöltés ideje: 2022. 07. 25./

1. *A turul szerepe az ősi magyar hitvilágban* című ismeretterjesztő szöveg eredetileg előszóban hangzott el. Írjon ki a szöveg egészéből két részletet, amelyek az előszóbeli közlést támasztják alá!

—
—

2 pont	
--------	--

2. A szerző titokzatos madárnak nevezi a turult. Idézzon a megjelölt bekezdések mindegyikéből egy-egy mondatrészletet, amelyek a madárral kapcsolatos bizonytalanságot fejezik ki! (1, 2, 3)

a) _____

b) _____

c) _____

3 pont	
--------	--

3. Nevezze meg a 3. és a 7. bekezdés alapján, hogy a nyelvtudományon kívül mely három tudományterület segít a mondai turul azonosításában!

3 pont	
--------	--

4. Az idegen nyelvből származó szavakat, amelyek az átvevő nyelvben meghonosodtak és beépültek a nyelv rendszerébe, jövevényszóknak nevezzük. Támassza alá a szöveg alapján, hogy a turul szavunk jövevényszó!

1 pont	
--------	--

5. Nevezze meg, hogy az adott bekezdésből kiemelt tulajdonnév mely irodalmi műfaj(ok)ban szerepel a szöveg szerint! Az egyikhez kettő is tartozik! (4, 5, 6)

a) Álmos fejedelem: _____

b) Fehérlófia: _____

c) II. Rákóczi Ferenc fejedelem: _____

4 pont

6. Keresse meg és írja le az alábbi mondatokban *dőlt betűvel* szedett szó, szó szerkezet, mondat szövegbeli megfelelőjét! Ügyeljen a nyelvi elemek toldalékolására! (3, 4, 6, 9)

a) A(z) 1896-os turulmadarak mintájául a budapesti Természettudományi Múzeumban található preparált példány szolgál. _____

b) A Rákóczit megmentő turul karmaival a *császári zsoldosokat* marcangolta. _____

c) A 19-20. század fordulóján újra *tisztelete* lett a nemzeti öntudatnak. _____

d) *Utódai híres uralkodók lesznek.* _____

4 pont

7. Mely három népnek volt kedvelt díszítőmotívuma a turul?

1 pont

8. Nevezze meg egy jelöletlen birtokos jelzős szerkezettel a 4. és 7. bekezdés közös, azonos elemét!

1 pont

9. Töltse ki a táblázat hiányzó adatait a 7., 8., 9. és 10. bekezdés alapján a turul ma is megsejmlélhető ábrázolásairól! Ügyeljen a tulajdonnevek helyesírására!

Az ábrázolás típusa/megjelenési formája	Fellelhetőségének helyszíne/szerzőjének neve	A szóban forgó ábrázolás megnevezése
	Rakamaz	
		aranykincs/edény
	Kézai Simon	
		miniatúra/címer/pajzs/zászló
pénzérme	Magyarország	
emlékmű		nem turulszobor
	Tatabánya	

9 pont

10. Soroljon fel két olyan művészeti tevékenységet a szöveg alapján, amelyek nem szerepelnek a 9. feladat táblázatában! (8)

2 pont	
--------	--

11. Igaz vagy hamis?

Döntse el az olvasott szöveg alapján az alábbi állításokról, hogy igazak-e vagy hamisak! Írja a megfelelő betűjelet az állítás mellé, a táblázat 3. oszlopába! (I = igaz, H = hamis)

a)	Legalább hét vadászmadár nevünk török eredetű.	
b)	Anonymus 819-ben írta le Álmos születésének krónikáját.	
c)	Álmos fejedelem Szkítia és Emese fia.	
d)	A középkori ábrázolásokon a turul csőrében nincs kard.	
e)	Európa legnagyobb madárábrázolását helyi kezdeményezésre állították fel.	

5 pont	
--------	--

12. Fogalmazza meg, hogy a Donáth Gyula által készített bánhidai emlékmű miben különbözik a budapesti Természettudományi Múzeumban kiállított madártól a szöveg alapján! Ügyeljen a nyelvhelyességre! (3, 10)

2 pont	
--------	--

13. A mitikus madár három jellemzője a szöveg szerint: ragadozó, égbetörő, győzhetetlen. Támassa alá a szöveg alapján a madár ezen tulajdonságait!

3 pont	
--------	--

40 pont	
---------	--

Érvelés vagy Gyakorlati szövegalkotás

Az alábbi két feladat közül csak az egyiket kell megoldania!

Ha munka közben mégis elkezd egy másik feladatot is, az előzőt húzza át!

Fogalmazása 120–200 szó terjedelmű legyen!

Érvelés

Kell-e a házi feladat vagy sem?

A kutatók arra jutottak, hogy teljes mértékben életkorfüggő az, hogy segíti-e a gyermekek fejlődését a délután végzett házi feladat. Az alsós gyerekek esetében sokkal többet ért a napközbeni órai munka és közös feladatmegoldás, mint a délutáni önálló házi feladat-készítés. Ez utóbbi nem járult hozzá a jobb teljesítményhez. Ugyanakkor a hetedik osztálytól a tizenkettedik osztályig egyértelműen kimutatható előnyei voltak a házi feladat írásának. Javult a diákok iskolai teljesítménye és eredménye is. Ennek ellenére a kutatás nem foglal egyértelműen állást amellett, hogy a házi feladat elvégzése erősítené a diákokban a motivációt, a tanulási képességeket, az önfegyelmet, illetve az önálló problémamegoldó képességet, ahogy ezt sok pedagógus vallja. Az esetek egy részében inkább ezzel ellentétes érzelmeket szül, hiszen fizikai és lelki kimerültséget okozhat, valamint csökkenti a gyerekek szabad játékra fordítható idejét.

A kérdés valószínűleg örök vita marad hazánkban és a tengeren túl is.

Forrás: <https://suli360.hu/hazi-feladat/> Utolsó letöltés ideje: 2022. 01. 06.

Ön szerint szükséges-e a házi feladat vagy sem? Fejtse ki véleményét a fenti kutatás legalább két gondolatát felhasználva, 3–5, egymástól jól elkülöníthető érveléssel! Utaljon személyes tapasztalataira, ezek alapján fogalmazza meg álláspontját a kérdésben! Írásműve 120–200 szó terjedelmű legyen!

VAGY

Gyakorlati szövegalkotás

Az Ön iskolájának honlapján a következő pályázati felhívás szövege jelent meg:

FELHÍVÁS TANULMÁNYI TÁMOGATÁS ELNYERÉSÉRE

Jelentkezz, ha bármilyen típusú középiskola 9–13. évfolyamára jársz, és egyes tantárgyakban vagy bármely tanulmányi területen (pl. művészet, sport) kiemelkedően teljesítesz! Ha pályázatod sikeresnek bizonyul, akkor erre a tanévre egyszeri, vissza nem térítendő támogatást nyerhetsz el legfeljebb 250 ezer forint értékben a következő célok megvalósításának egyikére: könyvek vásárlása, digitális eszközök beszerzése, külföldi nyelvi tanulmányok finanszírozása, hangszer vásárlása, művészeti vagy sporttevékenységek költségeinek fedezése. Rövid önéletrajzod mellékleteként küldj egy kézzel írt motivációs levelet, amelyben leírod pályázatod indokát! Pályázati anyagodat az alábbi címre küldd: Jótékony János igazgató, Adakozó Alapítvány, 9876 Szolgálat, Pf.: 123.

A pályázati felhívás elnyerte az Ön tetszését. Írjon motivációs levelet, amelyben röviden bemutatkozik, leírja személyes motivációját, és azt, hogyan kívánja felhasználni a pályázati összeget! Hivatkozzék a felvezető szöveg legalább két tartalmi elemére, továbbá még legalább egy, a feladat tárgyához kapcsolódó elemmel bővítse írásművét! Figyeljen a motivációs levél szövegműfajának nyelvi és formai sajátosságaira! Írása 120–200 szó terjedelmű legyen!

		pontszám	
		maximális	elért
Szövegértés		40	
Szövegalkotási feladat	Érvelés	10	
	Gyakorlati szövegalkotás	10	
Összesen		50	

dátum

javító tanár

		pontszáma egész számra kerekítve	
		elért	programba beírt
Szövegértés			
Szövegalkotási feladat	Érvelés		
	Gyakorlati szövegalkotás		

dátum

dátum

javító tanár

jegyző

Megjegyzések:

1. Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
2. Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2022. október 17.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

minden vizsgázó számára

2022. október 17. 8:00

II. MŰÉRTÉLMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS

Időtartam: 150 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI HIVATAL

Fontos tudnivalók

Válasszon ki és oldjon meg egy feladatot!

Ha munka közben mégis elkezd egy másik feladatot is, az előzőt húzza át!

A kifejtésben vegye figyelembe a feladatban adott szempontokat!

Bátran fogalmazzon meg önálló véleményt, és adjon számot ismereteiről is!

Írását gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan!

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen arra, hogy azok elváljanak a kész fogalmazástól!
A szövegbe is jegyzetelhet.

Ha a megoldott feladatban javítani akar, akkor a javítani kívánt szót (szavakat) húzza át, a helyesnek vélt szót (szavakat) pedig írja le újra!

Fogalmazása 400–800 szó terjedelmű legyen!

Eredményes munkát kívánunk!

MŰÉRTELMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS: EGY MŰ ÉRTTELMEZÉSE

Tamási Áron novelláiban visszatérő téma a székely falu életének bemutatása, a szerző előadásmódjának jellemzője a sajtóságos székely humor. Olvassa el figyelmesen és értelmezze a novellát! Írásművében fejtse ki a műfaji és szerkezeti sajátosságokat, értelmezze a cím és a szöveg viszonyát, valamint mutassa be a főszereplő sajátos humorérzékének hatását a közösség életére!

Megoldása 400–800 szó terjedelmű legyen!

Tamási Áron: Öreg pillangó

Már esztendőök óta özvegyi sorsban és egyedül élt az öreg Nagy Mihály. Úgy is teltek a napjai, örök egyformaságban, akár a megapadt folyócska ahogy folydogál.

Vége azonban mégis történt valami.

Pedig az a nap is, amelyen megtörtént a nagy esemény, egészen úgy indult, mint a többi. Vagyis hajnalban a kakasok, versengve és nagy buzgalommal, szólani kezdtek; s majd imitt-amott vaktában ugatni kezdett egy-egy kutya is. A kakasokat és a kutyákat egyaránt hallotta Mihály bácsi; sőt, azt is meg tudta volna mondani, csupán a hang után, hogy melyik milyen, s hol van otthon. De hát ez nem is csoda, mert amióta özvegyen és egyedül él az öreg, azóta az első kakasszóra mindig felébredett. S ettől az időtől kezdve aztán, akár egy öreg óra, nagy egyformasággal úgy ketyegte tovább ébren a percekét.

Hát a kakasok szóltak; s itt-ott vakkantott egy-egy kutya.

Aztán derengeni kezdett.

S a derengés csendjében pedig a Mihály bácsi két lába is elindult az ágyból, s követte ő maga is a lábát. Vagyis fölkel, hogy a házban és a gazdaságban elvégezze mindazt, amit így hajnalban máskor is végezni szokott. Amikor minden szükséges dolgot megtett, egy kövér cigarettát sodort magának, s arra rágyújtott. Aztán odaállott az ablak elé, hogy kinézzen a világba. Eregette lassan a füstöt, s úgy szemlélte, a füstön keresztül, hogy mily csend van mindenütt.

S hogy nem történik semmi.

Csak a keleti égen erősödött egyre jobban a fény, s csak a pirosba hajló falevelek villadoztak, mint a madarak tükrei.

Mert bizony, már ősz volt.

Így nézte Mihály bácsi, hogy vajon mit lehet látni; s miközben nem látott úgyszólván semmit, lassacskán valami enyhe és derűs nyugtalanság kezdett rezegni benne, mint ahogy a lég is megunja néha, hogy ne legyen semmi szél.

Hát igen, legalább egy kis fuvalomra vágyott az öreg.

Kiment tehát az útra, s ott mendegélni kezdett, hátha lesz valami. Ment az öreg, egyre tovább a falu között, az országúton. De hát nem jött senki, s nem történt semmi, oly korán volt még az idő. Vége azonban mégis feltűnt egy teherautó, amint nagy hatalmasan törtetni látszott szembe vele. Haragos ember lehetett, aki vezette, mert senkit és semmit nem tekintett, hanem csak robogtatta a kocsit, ami ládákkal és hordókkal volt telerakva. Több időt gondolván az öreg, mint amennyit a robogó alkotmány hagyott neki, csak az utolsó pillantásban tudott az út szélére ugrani; s bizony onnét az útszélről is szinte a híd alá fújta a kocsit szele, mert a dolog éppen egy híd mellett történt.

- No hát – puffant meg az öreg –, ez a teherautó mondhatni keresztülment rajtam!

A nagy porfelhőben utánaézett a kocsinak, majd megindult ismét, és szép csendesen mendegélni kezdett visszafelé. S amint így mendegélt, hát egyszer egy ember tűnik elő, aki friss mozgással éppen feléje tart az úton. Nézte, de az első pillantásokkal nem ismerte meg. Ahogy azonban közelített az ifjú ember, egyre bizonyosabb lett, hogy János, aki jön.

Vagyis ama rokon, akire nézett az örökség.

- Jó reggelt, Mihály bátyám! – köszönt is János, elég kedvesen.

- Jó reggelt, egy-öcsém! – fogadta az öreg.

- Hát hogy-mint van?

- Biza rosszul! – felelte Mihály bácsi.

Erre jobban odanézett a rokon, hátha igaz lenne csakugyan, amit monda az öreg.

- S mért van maga rosszul? – kérdezte.

- Én azért, kedves öcsém, mert egy nagy teherautó keresztülment rajtam!

János jobban az öregre kapta a szemét, s hát csakugyan, az öreg igen meghuppanva és gyámoltalanul álldogál. Ejnye, tűnődött magában János, tréfa lenne a szó, vagy a valóságot takarja mégis?! Tréfa nem lehet, mert csakugyan igen roncsaiban áll az öreg; de a valóhoz mérten igen épségben mégis! Mit szóljon hát, ez most a kérdés. Mert ha megesve sajnálkozik, esetleg nevetség tárgya lesz majd; ha pedig pogányul veszi a dolgot, az örökséget veszítheti el.

- Más ember ágyba dől ilyenkor – mondta hát János

- Engemet is igen húz – felelte erre Mihály bácsi.

Aztán elváltak.

A szél is meglibbent, s meg az öregben is a kedv, hogy hát mégis történik valami.

S mosolyogva hazament.

De egy óra sem telt belé, már nagy búsulásban egy vénasszony érkezett, hogy vajon még életben van-e, mert éppen most hallotta azt az elborzasztó nagy szerencsétlenséget.

- Ki mondta?

- János beszéli – felelte a vénasszony.

Hát ha így van, gondolta magában az öreg, akkor csakugyan folytatni kell, amit unalomból és tréfából elkezdett. Folytatnia kell, mert különben János marad a győztes.

- Bizony, csak pislákolok – nyöszörgött az öreg.

- Hát akkor mért nem fekszik le?

- Nem tudok levetkőzni!

Ha nem tudott, hát az öregasszony megkönyörült rajta, s gyöngéd kezekkel levetkőztette. Aztán szépen ágyba is fektette, de imádkozni már nem tudott érte, mert új látogatók jöttek, akik mind törötten ülték körül az ágyat. Majd a sor végén János is megérkezett, hogy a halált nehogy lekésse. Idejében is jött, úgy találta, mert a helyzet nemcsak egészen siralmas volt, hanem maga Mihály bácsi is a végső szóhoz folyamodott.

- Hagyakozni akarok! – mondta nehezen.

S mindjárt ki is nyilvánította, hogy a jelen lévő tanúk előtt s lelkiismeretes szokás szerint minden vagyonát Jánosra hagyja, aki viszont, ennek ellenében, két dolgot megtenni tartozik. Nevezetesen tartozik azzal, hogy illendő temetésről gondoskodjék; másodsor pedig tartozik azzal, hogy húsz pengőforintot rögtön lefizessen.

Ennyit és nagy nehezen elmondhatván az öreg, végső megerőltetéssel félig felült az ágyban, és János felé fordult.

- Így jó lesz-e? – kérdezte.

A megtört szívűek mind Jánosra néztek, a szerencsés rokonra, s a hála kibuggyanását megilletődve várták. S amit vártak, abban nem is csalódtak, mert János fájdalmas szavakkal jelentette ki, hogy az illendő temetésről gondoskodni fog; majd a szavak után sújtottan felállt, és a húsz pengőforintot általnyújtotta Mihály bácsinak. Az öreg megnézte a pénzt, majd a markába szorította, mintha a fájdalom görcsében tette volna. Aztán visszaereszkedett lassan a párnára, és úgy nézte fektéből a gerendát, mintha ott a tetőn egy nyílást keresne, amelyen a lelke elszállhasson az egekbe.

Egy öregasszony sírni kezdett.

De akkor hirtelen, mintha valami csoda történt volna, az öreg könnyűszerrel felült az ágyban, és biztos mozdulattal lelépett a földre.

S elkezdett öltözködni.

Olyan erőben és egészséggel mozgott, hogy egy darabig szólani sem tudott senki. De aztán János felugrott a helyéről, s nagy szemrehányással szólott az öregre, mondván:

- Mért hazudta, hogy egy teherautó keresztülment magán?!

- De bizony, keresztülment! – mondta az öreg.

- Magán?!

- Rajtam!

- Hát nincs magának semmi baja!

- Nincs, mert a híd alatt voltam – nevetett az öreg.

S nevettek mások is, az egész gyülekezet. Mihály bácsi pedig bort vett elő, hogy a húsz forint háta mögül az ő illedelmes vendégeit megkínálja.

Forrás: *Tamási Áron összes novellái. Második kötet.* (2002) Kortárs Kiadó, Budapest. 189–192.

VAGY

MŰÉRTELMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS: ÖSSZEHASONLÍTÓ ÉRTELMEZÉS

Értelmezze Gyóni Géza *Üzenet a kedvesnek* és Radnóti Miklós *Levél a hitveshez* című költeményét! Összehasonlító elemzésében vesse egybe a költemények vershelyzetének és beszédmódjának összefüggéseit! Jellemezze a versek lírai alanyának szerelemfelfogását! Dolgozatában térjen ki a poétikai eszközök jelentésformáló szerepére!

Megoldása 400–800 szó terjedelmű legyen!

Gyóni Géza: <i>Üzenet a kedvesnek</i>	Radnóti Miklós: <i>Levél a hitveshez</i>
<p>Csak az busit, ha itt halok meg, kedves, Nem járhatsz majd ki virágos siromhoz. Nem járhatsz majd ki szelíd őszi este, Mikor oly jó már temetőbe járni S a sir fűvét, mint a hajamat szoktad, Gyöngéd ujjakkal borzolja a szél.</p> <p>Oly könnyű volna ott a szemfödél, Mint fehér ágyad selyem takarója. S alatta, csöndben, ősztől csendes őszig, Amíg te, kedves, gyászruhádat varrnád És néha-néha arcképemet néznéd - Halottak napját mosolyogva várnám.</p> <p>Sirom fölött egy csonka szürke márvány S fölébe hajló szomorufűz lombja Beszélne halkan csonka életemről S halottak napján mécs világa mellett Temető-járók nevémet betűznék: Szegény költő volt, s még csak harminc éves...</p> <p>...De itt, jaj, itt oly szomorú lesz, édes, Dérlepte tarlón elhagyva feküdni. Vén varjú kopog szikkadt koponyámon, Amelyben akkor az utolsó álom, Halál-bánatos végső drága rim, Tehozzád küldött búcsú-üzenet lesz...</p> <p>...És nem jut hozzád soha, soha, kedves.</p>	<p>A mélyben néma, hallgató világok, üvölt a csönd fülemben s felkiáltok, de nem felelhet senki rá a távol, a háborúba ájult Szerbiából s te messze vagy. Hangod befonja álmom, s szivemben nappal újra megtalálom, – hát hallgatok, míg zsong körém felállván sok hűvös érintésű büszke páfrány.</p> <p>Mikor láthatlak újra, nem tudom már, ki biztos voltál, súlyos, mint a zsoldár, s szép mint a fény és oly szép mint az árnyék, s kihez vakon, némán is eltalálnék, most bujdokolsz a tájban és szememre belülről lebbensz, így vetít az elme; valóság voltál, álom lettél újra, kamaszkorom kútjába visszahullva</p> <p>féltékenyen vallatlak, hogy szeretsz-e? s hogy ifjuságom csúcsán, majdan, egyszer, a hitvesem leszel, – remélem újra s az éber lét útjára visszahullva tudom, hogy az vagy. Hitvesem s barátom, – csak messze vagy! Túl három vad határon. S már őszül is. Az ősz is ittfelejt még? A csókjainkról élesebb az emlék;</p> <p>csodákban hittem s napjuk elfeledtem, bombázórajok húznak el felettem; szemed kékjét csodáltam épp az égen, de elborult s a bombák fönt a gépben zuhanni vágytak. Ellenükre élek, – s fogoly vagyok. Mindent, amit remélek fölmértem s mégis eltalálok hozzád; megjártam érted én a lélek hosszát,</p> <p>s országok útjait; bíbor parázson, ha kell, zuhanó lángok közt varázslom majd át magam, de mégis visszatérek; ha kell, szívós leszek, mint fán a kéreg,</p>

(Przemysl, 1914. szept. 18.)

	<p>s a folytonos veszélyben, bajban élő vad férfiak fegyvert s hatalmat érő nyugalma nyugtat s mint egy hűvös hullám: a 2 x 2 józansága hull rám.</p> <p>(Lager Heidenau, Žagubica fölött a hegyekben, 1944. augusztus-szeptember)</p>
--	--

Szövegközlések:

Gyóni Géza: *Üzenet a kedvesnek*

<https://mek.oszk.hu/00600/00664/00664.htm#6>

Eredeti kiadvány: *Gyóni Géza összes versei*. Budapest, MEFHOSZ Könyvkiadó, 1941.

Radnóti Miklós: *Levél a hitveshez*

Radnóti Miklós művei, szerk.: Réz Pál, Budapest, Szépirodalmi Kiadó, 1982, 220–221. (*Nagy klasszikusok*).

FIGYELEM

**A feladatok közül csak egyet kell megoldania.
Kérjük, aláhúzással jelölje, melyik feladatot választotta!**

**EGY MŰ ÉRTELMEZÉSE
ÖSSZEHASONLÍTÓ ÉRTELMEZÉS**

Értékelési szempontok		Elérhető pontszám	Elért pontszám
Tartalmi minőség		25	
Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5	
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10	

Helyesírás	Hibapontok száma a II. összetevőben	
------------	-------------------------------------	--

Helyesírás	Hibapontok száma az I. és a II. összetevőben	
	Vizsgapontok	

		pontszám		
		maximális	elért	
I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés	40		
	Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	10		
II. Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség	25		
	Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5	
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10	
		Összesen	15	
Helyesírás		8		
Íráskép		2		
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		100		

dátum

javító tanár

		pontszáma egész számra kerekítve	
		elért	programba beírt
I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés		
	Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás		
II. Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség		
	Nyelvi minőség		
Helyesírás			
Íráskép			

dátum

dátum

javító tanár

jegyző